

नास्य (von नासा) *gaṇa* संकाशादि zu P. 4, 2, 80. n. *der dem Zugvieh durch die Nase gezogene Zügel* M. 8, 291. — Viell. coll. *Nasen* in der Stelle: नास्यपासं चकार सः (रात्रतः) HARIV. 18996. — Vgl. नस्य.

नाक् (von नक्) m. *das Binden* (बन्धन); *Fallstrick, Falle* (कूट) MED. h. 5. *Verstopfung*, s. नासानाक्.

नाक्ल m. pl. N. pr. eines nicht-ärischen Volkes (ब्रह्म) H. 934. HAL. 2, 444.

1. नाकुष (von नकुस्) 1) adj. f. ई *benachbart, nachbarlich* (?): यया दासान्यार्याणि वृत्रा कौरौ वञ्चिन्सुतुका नाकुषाणि RV. 8, 22, 10. उत त्य-
दाश्चयं यदिन्द्रं नाकुषीष्वा । अये वितु प्रदीदयत् 8, 6, 24. 1, 100, 16. पर्य-
न्या नाकुषा युगा मूला रक्षामि दीपयः 5, 73, 8. — 2) m. *Nachbar, Anwoh-
ner*: घृतं पयो दुडुक् नाकुषाय RV. 7, 98, 2.

2. नाकुष (von नकुष) m. patron. des Jajāti N. 5, 48. MBH. 1, 8156. 8277. 8279. 3, 13256. 5, 3908. 7, 2292. 12, 987. R. 3, 23, 24. BRIG. P. 6, 6, 31. 9, 17, 18. — 2) N. pr. eines Schlangendämons (vgl. नकुष 4.) VĪJU-
P. in VP. 149, N. 16.

नाकुषि (wie eben) m. patron. des Jajāti TAIR. 2, 8, 8.

1. नि *niederwärts, hinunter; hinein; rückwärts*. Für den Gebrauch von नि als vollkommen selbstständigem Worte haben wir nur eine Stelle: एकचक्रं वर्ततु एकैनेमि सुक्रातरं प्र पुरा नि पश्चा AV. 10, 8, 7. Accent eines mit नि anlautenden comp. P. 6, 2, 192. Nach Nir. 1, 8 ist नि विनियद्धार्यि; H. an. 7, 10, 11 und MED. avj. 40. 41 kennen eine Unzahl von Bedeutungen: लेप, भूषार्थ, नित्यार्थ, दानकर्मन् (दान MED.), संनिधान (सामीप्य MED.), उपरम, संश्रय (संशय MED.), श्रायय, राशि, मो-
ल, अस्तभाव (अस्तभाव H.), अयोभाव, बन्धन, काशल; MED. ausserdem noch निवेश und विन्यास. Bisweilen (so z. B. in निकित्त्विष, निखिल, नि-
राग) ist नि scheinbar gleichbedeutend mit निम्; es kann aber der Begriff der Negation in solcher Composition auch aus der Bedeutung *niederwärts, hinein, zurück* (vgl. निवृत्त) abgeleitet werden; hier und da dürfte vielleicht auch eine ungenaue Schreibweise (mit Fortlassung des Visarga) angenommen werden. Von नि abgeleitet sind निणय, नित-
राम्, नित्य, निवृत्त und viell. निम्.

2. नि (von नी) in कृतनिभ्यः (s. u. कृतनी).

निम्, निस्ते DĀTUP. 24, 15. निस्ते, निस्त्व KĪC. zu P. 8, 3, 58. *mit dem Körper nahe berühren, küssen* (DĀTUP.); viell. *begrüssen* überh.: अग्निं सुचः क्रमते दक्षिणावृत्ते या अस्तु धामं प्रथमं कृ निस्ते RV. 4, 144, 1. अग्निं स्वरुति बह्वो मनीषिणो राजानमस्य भुवनस्य निस्ते 9, 85, 3. उदग्ने तव तद्भुतादधी रोचत आकृतम् । निमानं बुद्ध्या मुखे 8, 43, 10. क्व एषा-
मसुरो नतत् यो अवेस्यता मनसा निस्तत् ताम् 10, 74, 2. अङ्गु न युक्नुमुष-
सः पुराहितं तनूतपातमरूपस्य निस्ते 10, 92, 2. ते सोमादा (अद्रयः) कुरी
इन्द्रस्य निस्ते 94, 9. नास्यं पश्यति यस्तस्या निस्ते (küssi) दत्तच्छर्दं न वा
BRAT. 5, 19. — Der Anlaut kann in ण übergehen P. 8, 4, 38. प्रणिंसि-
तव्य und प्रनिंसितव्य Schol. Vor. 8, 22, 9, 39. Vgl. परिणिसक. — Vgl.
निन्.

निःक°, निःका° u. s. w. s. u. निष्क°, निष्का° u. s. w.

निःतत्र (निम् + तत्र) adj. f. *keine Kriegerkaste habend*: °त्रामकोरो-
न्महीम् BRIG. P. 1, 3, 20. °त्रे *als es keine Kriegerkaste gab* 9, 9, 40.

निःतत्रिय (निम् + त्रि) adj. f. *आ dass. : पृथिवी क्वा °या पुरा* MBH. 1,
IV. Theil.

2459. fg. 4175. fg. 3, 1696. 10204. 13, 866. BRIG. P. 9, 15, 14.

नितोप (von तिप् mit निम्) m. *das Wegschicken, Entfernen* KULL. zu
M. 6, 9. — Vgl. तिप् mit निम्.

निःप° und निःफ° s. u. निष्प° und निष्फ°.

निकर्त (1. नि + कर्त) m. *Achselgrube* CAT. Br. 9, 1, 2, 4. 40. पान्युरसि
लोमानि यानि च निकर्तयोः 12, 9, 4, 6. KĪTJ. Ca. 18, 2, 1. 3, 8. ÇĪKṆ.
Gaṇj. 1, 28.

निकट (1. नि + कट) adj. *zur Seite befindlich, nahe gelegen*; subst.
(m. n. SIDDH. K. 249, a, 3. 4) *Nähe* AK. 3, 2, 16. 3, 4, 28 (COLLEB. 28), 15.
H. 1450. गम्यतां किंचिन्निकटं सरः PAÑĀT. 77, 15. निकटोभूत *der sich
genähert hat* KATHĪS. 19, 87. श्रानीतां राजनिकटम् *in die Nähe von, zu*
3, 73. स च प्राप निकटं भोगवर्मणाः 5, 68. 10, 96. 111. 157. VID. 81. RĪĀ-
TAR. 6, 14. Z. d. d. m. G. 14, 573, 9. निकटात् SOM. NAL. 105. RĪĀ-
TAR. 2, 165. निकटो P. 4, 4, 78. ÇĀNTIC. 3, 2. KATHĪS. 3, 75. 6, 135. BRIG. P. 8, 8,
24. PAÑĀT. 89, 7. निकटवर्तिन् 140, 25.

निकथित partic. praet. pass. von कथय् mit नि; davon निकथितिन्
adj. = *निकथितमनेन* gaṇa इष्टादि zu P. 5, 2, 88.

निकर् (von 3. कर् mit नि) m. 1) *ein dichter Haufe, Menge* AK. 2, 5,
39. H. 1411. MED. r. 173. HAL. J. 4, 1. अमर° KATHĪS. 22, 254. मुग्धबधू° GĪT.
1, 38. पिक° 11, 4. अलि° AMAR. 91. BRIG. P. 5, 17, 18. अङ्गार° R. 4, 37, 26.
पुष्प° MBH. 15, 722. P. 3, 3, 30. Sch. VARĀH. BRH. S. 52, 125. KĀURAP. 16.
BRAT. 1, 37. ÇĀṆĠARAT. 7, 10. BRIG. P. 5, 2, 4. प्रकर्ताराम° 1, 19, 80. र-
त्न° 4, 19, 9. VARĀH. BRH. S. 12, 4. बाहु° PRAB. 86, 11. शर° 87, 9. R. 6,
18. कैशेय° MBH. 7, 202. अवकार° BRAT. Suppl. 21. कृषायु° GĪT. 11,
32. सलिल° VARĀH. BRH. S. 9, 26. नीर° KĪT. 7. ÇIC. 4, 58. मरीचि° MBH. 1,
1496. AMAR. 86. DEV. 4, 19. तिमिर° MĀKṆ. 26, 1. BRIG. P. 5, 24, 31. धू-
र्तजनवचन° PAÑĀT. III, 122. Am Ende eines adj. comp. f. आ R. 5, 84,
53. Verz. d. Oxf. H. 128, b, 8. — 2) *Honorar*, = *न्यापदेयन* MED. DUBA-
TAS. 90, 4: 6. — Nach MED. bedeutet das Wort ausserdem *Schatz* (निधि);
das Beste von einer Sache (सार); die Bedd. *संघ* (Menge), सार und न्याय-
दातव्यवित्त werden H. an. 3, 568 dem Worte निसार zugetheilt, einem
Worte, das sonst nirgends erscheint und wohl nur Fehler für निकर् ist.

निकर्तन (von कर्त् mit नि) n. *das Niedermetzeln, Abhauen*: निकर्तने
देवने यो ऽद्वितीयः MBH. 5, 394. मतिं चकारास्य स दानिकर्तने R. 3, 74, 32.

निकर्तव्य (von 1. कर् mit नि) n. *impers. schlecht —, gemein zu ver-
fahren gegen* (gen.) MBH. 3, 1406.

निकर्ष MĀLAV. 28 wohl fehlerhafte Lesart.

निकर्षण (von कर्ष mit नि) n. = *संनिवेश ein offener Platz in oder
ausserhalb der Stadt* AK. 2, 2, 16.

निकर्ष (von कर्ष mit नि) 1) m. *Probirstein* (P. 3, 3, 119, Sch. AK. 2, 10,
32. H. 909. an. 3, 786. MED. sh. 38) und *der darauf aufgetragene* (Gold-)
Streifen: यदा निर्गुणमाप्नोति ध्यानं मनसि पूर्वजम् । तदा प्रजायते ब्रह्म
निकर्ष (sic) निकर्षे यथा ॥ MBH. 12, 7471. निकर्षे हेमरेखेव RACh. 17,
46. VARĀH. BRH. S. 49, 8. कनकनिकर्षस्त्रिगधा विद्युत् VIKR. 70. MEDH.
38. GĪT. 7, 36. VARĀH. BRH. S. 9, 44. आवयोर्पुद्गलनिकर्षः HARIV. 4979
= 5458. सुचरित° MĀKṆ. 19, 24. निकषोपल HARIV. 5329. GĪT. 11, 12.
निकषाश्रमन् BRIG. P. 4, 24, 49. तन्ननिकषयावा तु तेषां विपत् HIT. I, 204.
निकषेण MĀLAV. 28, v. l. scheint eben so fehlerhaft wie निकर्षेण zu